

بررسی مراحل استنباط احکام شرعی
و بررسی حجیت قول لغوی

سید رضا حسینی کوهساری

سرشناسه	: حسینی کوهساری، سیدرضا، ۱۳۷۶-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی مراحل استنباط احکام شرعی و بررسی حجیت قول لغوی / مولف سیدرضا حسینی کوهساری؛ ویراستار سیدعلی حسینی درویشانی.
مشخصات نشر	: قم: میراث ماندگار، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	: ۸۶ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۲۳۶-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۹۱ - ۹۲.
موضوع	: حجیت (فقه) * (Islamic law) Authoritativeness
	حکم قطعی * Final award
	فقه -- قواعد -- بررسی و شناخت
	Islamic law -- *Formulae -- Study and teaching
رده بندی کنگره	: BP ۵۲/۱۶۱
رده بندی دیویی	: ۳۱۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۵۲۸۵۱۷

نام کتاب: بررسی مراحل استنباط احکام شرعی و بررسی حجیت قول لغوی

مؤلف: سید رضا حسینی کوهساری

ویراستار: سید علی حسینی درویشانی

ناشر: میراث ماندگار

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

تیراژ: ۲۰۰ جلد

چاپخانه: مبین

قیمت: ۸۰'۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۲۳۶-۷

مرکز پخش: قم، ساختمان ناشران، طبقه سوم، پلاک ۳۱۸

انتشارات میراث ماندگار: ۳۷۸۴۲۳۹۸-۰۲۵

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار.....
۱۳	فصل اول: بررسی مراحل استنباط احکام شرعی بر اساس دلیل قطعی.....
۱۴	گفتار اول: دلیل.....
۱۴	معنای لغوی و اصطلاحی دلیل.....
۱۵	بحث حجیت قطع.....
۱۵	تقسیمات قطع.....
۱۵	(۱) قطع موضوعی.....
۱۵	(۲) قطع طریقی.....
۱۶	ادلهی قطعی.....
۱۷	(۱) کتاب.....
۲۰	(۲) خبر متواتر.....
۲۰	(۳) اجماع محصل.....
۲۱	(۴) مستقلات عقلیه.....
۲۱	(۵) ادلهی ظنی همراه با قرائن قطعی.....
۲۲	وجه تسمیهی دلیل اجتهادی و فقهاتی.....
۲۲	(۱) وجه تسمیهی دلیل اجتهادی.....

گفتار سوم: دلیل قائلین به حجیت	۶۳
۱) اجماع	۶۳
۲) بناء عقلاء	۶۴
۳) حکم عقل	۶۴
۴) خبره بودن	۶۵
۵) انسداد صغیر	۶۶
گفتار چهارم: رد ادلهی حجیت قول لغوی	۶۶
۱) رد دلیل اجماع	۶۶
الف) ردیهی شیخ انصاری	۶۶
ب) ردیهی مرحوم مظفر	۶۷
ج) ردیهی آقای خویی	۶۹
د) ردیهی شهید صدر	۷۰
۲) رد دلیل بناء عقلاء	۷۱
۳) رد دلیل حکم عقل	۷۴
۴) رد دلیل خبره بودن	۷۶
۵) رد دلیل انسداد	۷۸
الف) ردیهی آقای خویی	۷۸
ب) ردیهی شهید صدر	۷۸
گفتار پنجم: نظر قائلین به عدم حجیت	۸۰
۱) نظریهی شیخ انصاری	۸۰

۸۱.....	۲) نظریه‌ی مرحوم مظفر
۸۲.....	۳) نظریه‌ی آقای خویی
۸۳.....	گفتار ششم: فوائد رجوع به کتب لغوی
۸۴.....	جمع بندی
۸۶.....	منابع

پیشگفتار

وظیفه‌ی مکلف در مرحله‌ی اول آن است که احکام واقعی شریعت را استنباط کند؛ یعنی احکامی را که خداوند برای موضوعات مقرر داشته را کشف نماید. بدین منظور به منابع و ادله‌ی معتبری که در دسترس است مراجعه می‌کند. گاهی این ادله، قطعی است؛ همانند کتاب، سنت، عقل و اجماع؛ که چهار دلیل معتبر هستند و فقیه می‌تواند بدان مراجعه کند و احکام شرعی را از طریق این ادله استنباط نماید. بر همین اساس غالب مباحث اصول، بر محور این چهار منبع می‌گذرد. گاهی این ادله، ظنی می‌باشد که نام دیگرش، اماره است.

فقیه در مرحله‌ی اول تلاش می‌کند تا به حکم واقعی دست یابد؛ اما گاهی به نتیجه‌ی مطلوب نمی‌رسد و حکم واقعی، کشف نشده باقی می‌ماند؛ در این صورت فقیه باز هم از تلاش علمی باز نمی‌ماند بلکه می‌کوشد تا با بهره‌گیری از قواعد اصولی، وظیفه‌ی مکلف را مشخص کند و او را از حالت تحیر خارج کند؛ حکمی که فقیه در این مرحله صادر

می‌کند، حکم ظاهری می‌باشد. این اصول، هنگام شک یا جهل مکلف به حکم واقعی، مورد استفاده قرار می‌گیرد که «اصول عملیه» نامیده می‌شود. در فصل اول، توضیحاتی درمورد هر یک از دلیل قطعی، دلیل ظنی (اماره) و اصول عملیه داده می‌شود و سپس بیان می‌گردد که فرق هر یک در چیست و در آخر این فصل بررسی خواهد شد که فقیه هنگام دستیابی به حکم شرعی، اول سراغ کدام یک از این سه راه (دلیل قطعی، دلیل ظنی، اصول عملیه) می‌رود و کدامیک بر دیگری مقدم است.

در فصل دوم، به نمونه‌ای از دلیل ظنی به صورت مفصل‌تر می‌پردازیم و آن، بررسی حجیت قول لغوی است؛ در این فصل به این سوال پاسخ داده خواهد شد که آیا می‌توان قول اهل لغت را در استنباط حکم شرعی از راه الفاظ آیات و روایات مؤثر دانست یا خیر؟ فلذا بحثی که علماء در رابطه با قول لغوی مطرح می‌کنند این است که آیا قول لغوی از باب ظن خاص حجت است یا نه؟